

اینجا تهران است، رادیو ایران

چهار اردیبهشت هر سال به نام روز رادیو نامیده می‌شود. به همین مناسبت دنبال مخترع رادیو بودم که متوجه شدم در تاریخ از کسی به عنوان مخترع رادیو که به نام خودش ثبت کرده باشد نام برده نشده است. در واقع بر اثر یہ تصور اشتباه همه گولیلمو مارکونی رو به عنوان مخترع رادیو می‌شناسند در حالی که او فقط آنرا برای ارتباطات و بکارگیری عمومی گسترش داد نه اینکه آن را اختراع کرد.

حکایت رادیو در سرزمین ما مثل خیلی از وسایل مدرن دیگر جالب و شنیدنی است. اون قدیم‌ها که سن منو هم سن وسالهای بنده بهش قد نمیده، اون وقتها که اینهمه فاصله بین اعضای خانواده‌ها وجود نداشت، میگن همه ی خانواده زیر یہ کرسی می‌نشستند و گوش و دل می‌سپردند به یہ رادیو... رادیوی دو موجی که بعضی وقتها صداس خوب می‌آمد و زمانهایی بد.

خوبی رادیو این بود که، وقتی روشن بود می‌توانستی چشم تو چشم، افراد خانواده ات را هم نگاه کنی، اما تلویزیون‌های امروزی این گونه نیست... زمانی که همه جمع هستند و این جعبه جادو روشنه همه بهش زل زدن و تورو دیگه نگاه هم نمی‌کنند و تو احساس تنهایی میکنی، آره همه هستند اما انگار که نیستند... جالبه نه؟ حالا بیا به مناسبت این روز یعنی روز رادیو نگاه کوتاهی داشته باشیم به گذشته ی آن در کشورمان...

اولین جمله‌ای که از رادیو ایران پخش شد، این جمله بود: «اینجا تهران است، رادیو ایران» به همین سادگی، صدایی که ساعت ۴ بعدظهر روز ۴ اردیبهشت سال ۱۳۱۹ هجری شمسی به گوش پدران ما رسید. شاید جالب باشد که بدانیم که بعد از راه اندازی رادیو و پس از پایان جنگ، به تدریج امکان تجهیز رادیو و خرید و دریافت وسایل فراهم شد و سرانجام سال ۱۳۲۷ نخستین استودیوی رادیویی یا اداره انتشارات و تبلیغات واقع در میدان ارگ ساخته شد. در سال ۱۳۳۰ استودیوی دیگری نیز ساخته شد ولی فعالیت آن پخش اخبار و برخی از برنامه‌ها به این استودیو منتقل شد.

بعد از روی کار آمدن دولت مصدق و کودتای ۲۸ مرداد، رادیو دچار تحولات اساسی شد و از محوریت پخش موسیقی به پخش اخبار و اطلاع رسانی روی آورد. در نهایت نیز در سال ۱۳۳۶ ایستگاه رادیویی «رادیو ایران» با ۱۰۰ کیلو وات قدرت افتتاح شد و فرستنده قدیمی «رادیو تهران» نام گرفت.

اولین گوینده رادیو در ایران «قدسی رهبری» بود که در روز افتتاح رادیو گویندگی مراسم افتتاحیه را برعهده داشت. البته خانم رهبری اولین گوینده زن رادیو در ایران هم هستند در خصوص انتخاب ایشان باید گفت که قبل از افتتاح رادیو دو نفر از وزرا، عده‌ای از اساتید دانشگاه تهران و چند نفر از کارمندان عالیرتبه و مهندسان وزارت پست و تلگراف در یکی از سالن‌های باشگاه افسران از وی تست گویندگی گرفتند و او نفر اول شد.

بد نیست بدانید ملک الشعراء بهار یکی از اساتیدی بود که از داوطلبان گویندگی تست معلومات عمومی، فن بیان و شعرخوانی می‌گرفت. شاید خیلی‌ها ندانند که «رضا سجادی» متولد ۱۲۹۹ فرزند حجت الاسلام حاج سیدمصطفی سربای واعظ و ناطق زبردست از سال ۱۳۱۹ به عنوان گوینده در رادیو استخدام شد و قسمتی از برنامه‌های رادیو توسط او اجرا می‌شد. او نیز یکی از قدیمی‌ترین گویندگان رادیو است.

رادیو برنامه‌های مذهبی هم داشت که توسط حسینعلی راشد اجرا می‌شد. اوسال ۱۲۷۶ در تربت حیدریه متولد شد. پدرش روحانی بود. راشد تا ۱۶ سالگی در موطن خود مقدمات زبان و ادب فارسی و عربی، صرف و نحو، منطق و معانی را فرا گرفت و سپس وارد حوزه علمیه مشهد شد. راشد در ۲۸ سالگی عازم نجف شد اما بعد از مدت کوتاهی به ایران بازگشت و در شیراز و اصفهان به کار وعظ و خطابه مشغول شد. کتاب «دو فیلسوف شرق و غرب» از آثار تألیفی استاد راشد است. در سال ۱۳۲۰ به دعوت وزیر فرهنگ وقت - محمد تدین - برای ایراد یک سلسله سخنرانی مذهبی به «رادیو تهران» دعوت شد و حدود سی سال هر هفته یک سخنرانی او در رادیو پخش می‌شد.

استاد راشد علاوه بر رادیو در مدرسه عالی سپهسالار و سپس در دانشکده معقول و منقول در دوره لیسانس و دکترا تدریس می‌کرد.

سخنرانی‌های استاد راشد در کشورهای همسایه ایران نیز که امواج رادیو ایران را دریافت می‌کردند طرفداران زیادی داشت.

همچنین باید بدانیم که از جمله اهداف تاسیس رادیو عبارت بود از:

- ۱- تعیین سیاست و خط مشی رادیو
- ۲- توسعه فرهنگ عمومی و آشنا کردن مردم به اصول زندگی نوین
- ۳- توجه به وحدت ملی، مبانی ملیت و حفظ استقلال

و اجرای گوینده و مجری دارد. در پاسخ به این سؤال می‌توان گفت که اگر هر گوینده‌ای بتواند در اجرای برنامه از توانایی و استعدادهای گفتاری و کلامی خود استفاده کند به طور حتم می‌تواند از درآمد خوبی هم برخوردار باشد.

* یک گوینده تا چه حدی احساسات و خواسته‌های شنونده خودش را در آنسوی رادیو درک می‌کند؟ آیا ارتباط عاطفی یا نوعی همدلی هم برقرار است؟

- ما گویندگان در رادیو نقش مهم و در واقع ویتترین برنامه را داریم با هر کلام و گفتار امید بخشمان جانی تازه به مخاطب می‌دهیم یا در صورت استفاده از الفاظ نا امیدکننده حس پویایی و نشاط را از مخاطب دور می‌کنیم بنابراین در استفاده از کلمات و جملات باید دقت داشته باشیم تا خدای ناکرده با گفتارمان امید کسی را ناامید نکنیم.

گوینده رادیو با نفس و کلام مخاطب و شنونده خود زنده است. گوینده‌ای که با مخاطب خود حس دوسویه و تعامل دوجانبه نداشته باشد، کسی است که بدون هیچ حسی متنی را در رادیو می‌خواند تا کارش را انجام داده باشد.

به نظر من این ارتباط مخاطب با گوینده و گوینده با مخاطب حس زنده بودن را به هر دو منتقل می‌کند. گوینده رادیو زنده و پویا بودن را به مخاطب منتقل می‌کند.

* برنامه‌هایی که در حال حاضر روی آنتن دارید؟ - برنامه ادبی «بوطیقا» که به ادبیات داستانی توجه دارد، «منحنی توسعه» که به مسائل و مباحث اقتصادی می‌پردازد، نویسندگی و گویندگی برنامه «راه زندگی» که درباره سبک زندگی مردمان ایران زمین است.

«روی موج فرهنگ» که معرفی برنامه‌های رادیو فرهنگ در هفته پیش روست.

سخن آشنا که شامل سخنرانی‌های بزرگان در حوزه اندیشه‌های دینی و مذهبی و قرآنی است و نویسندگی برای شیفت‌های پخش شبکه فرهنگ.

* بهترین خاطره شما در این چهارده سالی که کار کردید؟

- کسب عنوان نفر سوم گویندگی در جشنواره داخلی شبکه فرهنگ سال ۱۳۸۷

* تلخ ترین لحظه و خاطره شما در رادیو؟

- رادیو برای من حکم خانواده دوم را دارد. بالطبع نبود یا مرگ هر کدام از اعضای خانواده بزرگ رادیو برای من در هر زمانی تلخ‌ترین لحظه و خاطره است.

* در پایان یک آرزو برای سال ۱۳۹۳؟

- آرزو می‌کنم سال ۹۳ برای همه مردم خوب ایران زمین سرشار از آرامش و امنیت خاطر در پرتو عنایت و لطف خداوندی باشد و این دو بیت را تقدیم این مردم مهربان می‌کنم:

آرزو دارم بهاران مال تو
شاخه‌های یاس خندان مال تو
آن خداوندی که دنیا آفرید
تا ابد همراه و پشتیبان تو